

Prof. Ryszard Barczyk

Akademia Ekonomiczna Poznań

Program podwójnych dyplomów jako metoda tworzenia europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego (doświadczenia Akademii Ekonomicznej w Poznaniu)

- I. Tworzenie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego rozpoczęło się i współwystępuje wraz z szeroko rozumianymi procesami integracji. Jego początek jest związany z Deklaracją Sorbońską (25.05.1998), która podkreśliła centralną rolę uniwersytetów w budowie kulturalnego obszaru Europy, tj. znaczenie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego w procesie promowania mobilności obywateli, nowych możliwości pracy oraz ogólnego rozwoju. Deklaracja ta podpisana przez Wielką Brytanię, Francję, Niemcy i Włochy zakładała, że proces ten powinien być zakończony do 2010 r. Konsekwencją przygotowania tego dokumentu była wspólna deklaracja europejskich ministrów edukacji w Bolonii z dnia 19.06.1999 r. Sygnatariuszami tej deklaracji było 29 państw Europy, w tym Polska. W czasie konferencji ministrów edukacji z krajów sygnatariuszy, która odbyła się w dniach 18-19.05.2001 r. w Pradze dokonano podsumowania dotychczasowych działań oraz wytyczono dalsze kierunki prac. Na spotkaniu tym Deklarację Bolońską przyjęły również Chorwacja, Cypr i Turcja. Na połowę 2003 r. jest planowana w Berlinie kolejna konferencja ministrów edukacji sygnatariuszy Deklaracji z Bolonii.

- II. Deklaracja Bolońska zakłada, że najistotniejsze działania niezbędne do utworzenia europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego oraz do promowania tego systemu są następujące:

- przyjęcie czytelnych i porównywalnych systemów oceniania, w tym suplementu do dyplomu w celu zwiększenia możliwości nie tylko zatrudniania obywateli ale także wzrostu międzynarodowej konkurencyjności europejskiego systemu szkolnictwa wyższego;
- wprowadzenie dwustopniowego systemu szkolnictwa wyższego – pierwszy trwający minimum trzy lata, uznawany na europejskim rynku pracy, umożliwiający uzyskanie stopnia zawodowego licencjata. Etap drugi powinien prowadzić do tytułu magister i ewentualnie do stopnia naukowego doktora;
- ustalenie systemu uznawania wyników z innych uczelni np. European Credit Transfer System (ECTS), prowadzący do promowania mobilności studentów w skali międzynarodowej;
- likwidacja przeszkód uniemożliwiających przemieszczanie studentów, nauczycieli akademickich i personelu administracyjnego oraz uznawanie i waloryzacja okresów prowadzonych badań i procesów dydaktycznych;
- dążenie do zapewnienia wysokiej jakości realizowanych procesów dydaktycznych poprzez np. opracowanie porównywalnych kryteriów ocen oraz metodologii;
- promocja europejskiego wymiaru szkolnictwa wyższego np. w sferze rozwoju zawodowego studentów i absolwentów, planów dotyczących mobilności, zintegrowanych programów nauczania, prac badawczych itd.

III. Formą współpracy w skali międzynarodowej, która w najwyższym stopniu i najpełniej realizuje cele i zadania prowadzące do powstania europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego jest program podwójnych dyplomów. Akademia Ekonomiczna w Poznaniu realizuje tego typu przedsięwzięcia z następującymi uczelniami:

- Ośrodkiem Studiów Europejskich i Instytutem Polityki Uniwersytetu w Exeter (Anglia);
- Wydziałem Ekonomicznym Uniwersytetu Technicznego – Akademii Górniczej we Freibergu (Niemcy);
- Europejską Wyższą Szkołą Zarządzania ESCP-EAP w Paryżu.

IV. Umowa o współpracy na zasadzie partnerstwa stron między Uniwersytetem Exeter a Akademią Ekonomiczną w Poznaniu została zawarta 28.02.1998 r., a jej głównym celem jest realizacja równoległych studiów, które umożliwią studentom z Exeter i z Poznania uzyskanie dwóch dyplomów: MA w dziedzinie studiów europejskich (Ośrodek Studiów Europejskich w Exeter) lub polityki pan-europejskiej (Instytutu Polityki w Exeter) oraz magistra ekonomii na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze i polityczne ze specjalnością w dziedzinie studiów europejskich w AE w Poznaniu. W programie tym mogą uczestniczyć osoby, które zostały przyjęte na studia na poziomie magisterskim przez Ośrodek Studiów Europejskich lub Instytut Polityki w Exeter oraz osoby, które ukończyły czwarty rok studiów w AE w Poznaniu. Studenci z Polski kształcą się przez okres jednego semestru na Uniwersytecie w Exeter, a następnie w AE w Poznaniu. Ostatnia faza programu to przygotowanie pod kierunkiem polskiego promotora pracy magisterskiej. Studenci z Exeter pragnący uzyskać tytuł zawodowy magistra ekonomii w okresie pierwszego semestru programu kontynuują studia w Anglii, a następnie przez jeden semestr kształcą się w Poznaniu. Praca magisterska jest przygotowywana pod kierunkiem promotora z Exeter. Realizacja całego programu jest koordynowana przez Radę Naukową, w skład której wchodzi przedstawiciele partnerskich uczelni.

V. Umowa o realizacji podwójnego dyplomu między TU Freiberg a AE w Poznaniu została podpisana 4.04.2001 r. W programie tym mogą uczestniczyć studenci polscy, którzy m.in.: ukończyli 6 semestr studiów w AE w Poznaniu z ogólną oceną dobry oraz wykazują się bardzo dobrą znajomością języka niemieckiego (zdanie egzaminu DSH – Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischen Studienbewerber). Dotychczasowy okres studiów w Polsce jest w pełni uznawany przez stronę niemiecką, z czego część jako studia stopnia pierwszego, a 40% jako studia stopnia drugiego (poziom magisterski). Program studiów we Freibergu musi być tak zbudowany aby w ciągu semestru każdy student zdobył 30 ECTS. W czasie trwania trzyletnich studiów we Freibergu jest wymagane zaliczenie 8 przedmiotów, w tym: 4-5 z zakresu nauk o przedsiębiorstwie oraz 4 z zakresu nauk ekonomicznych oraz z dwóch grup przedmiotów specjalizacyjnych, które każdorazowo obejmują po 3 przedmioty (Załącznik 1). Oceny uzyskiwane w uczelni niemieckiej są przeliczane na oceny polskie według odpowiedniej skali. Ostatni, dziesiąty semestr studiów jest realizowany w Poznaniu i jest on głównie przeznaczony na przygotowanie i obronę pracy magisterskiej, która może być napisana w języku polskim lub niemieckim. W każdym z tych dwóch przypadków do pracy musi być dołączone obszerne streszczenie w języku niemieckim (gdy praca powstaje w Poznaniu) lub w języku polskim, gdy jest ona w wersji niemieckiej.

W przypadku studentów z Freiberga, którzy chcą studiować w Poznaniu muszą oni ukończyć przynajmniej 5 semestrów na Wydziale Ekonomicznym w Uniwersytecie Technicznym ze średnią 2.5, posiadać dobrą znajomość języka angielskiego, a w czasie pobytu w Poznaniu muszą obligatoryjnie uczestniczyć w zajęciach z języka polskiego. Podobnie jak w przypadku polskich studentów również studenci z

Niemiec studiują w AE przez trzy semestry, a zrealizowany we Freiburgu program jest uznawany jako 40% studiów magisterskich AE. W okresie studiów w Poznaniu w każdym semestrze muszą również uzyskać 30 punktów ECTS. W pierwszym semestrze powinni zdać od 3 do 5 egzaminów ramach programu przygotowanego w języku angielskim. Drugi semestr studiów w Polsce polega na realizacji tzw. programu indywidualnego i wymagane jest zdanie w języku angielskim lub niemieckim od 3 do 5 wybranych przedmiotów. W czasie trwania ostatniego, trzeciego semestru należy zdać dwa wybrane

Załącznik 1

Program podwójnych dyplomów, realizowany przez AE w Poznaniu oraz
Uniwersytet Techniczny we Freiburgu.

Semestr	AE Poznań	UT Freiburg
1.	3 – letnie studia w AE w Poznaniu	Studia I stopnia we Freiburgu
2.		
3.		Studia przygotowujące do licencjatu (ukończenie studiów pierwszego stopnia)
4.		
5.		
6.		Program w języku angielskim realizowany w AE w Poznaniu
7.	3 – semestralne studia we Freiburgu	Studia indywidualne w języku angielskim lub niemieckim w Poznaniu
8.		Udział w zajęciach w AE w Poznaniu w języku polskim

9.		Studia we Freibergu, zdanie pozostałych egzaminów w ramach studiów magisterskich
10.	Przygotowanie i obrona pracy magisterskiej w Poznaniu lub we Freibergu	Przygotowanie lub obrona pracy dyplomowej we Freibergu lub w Poznaniu

przedmioty w języku polskim oraz otrzymać zaliczenie z zajęć z języka polskiego. Dziewiąty semestr studenci niemieccy realizują w uczelni macierzystej, a w czasie ostatniego przygotowują pracę dyplomową w Poznaniu lub we Freibergu.

Obrona pracy dyplomowej odbywa się w uczelni, w której ona powstała, a w Komisji Egzaminacyjnej każdorazowo uczestniczy przedstawiciel uczelni partnerskiej. Po ukończeniu studiów w Poznaniu i we Freibergu i po pomyślnej obronie pracy magisterskiej absolwenci programu otrzymują polski dyplom zawodowy magistra ekonomii, niemiecki dyplom akademicki Diplom-Kaufmann (Diplom Kauffrau) oraz suplement do tych dokumentów postaci podwójnego dyplomu.

VI. Kolejną umową międzynarodową, zawartą przez AE w Poznaniu jest porozumienie o współpracy z 20.11.2001 r. z Europejską Szkołą Zarządzania ESCP-EAP w Paryżu, Oxfordzie, Berlinie i Madrycie. Jednym z ważniejszych postanowień jest realizacja programu multilateralnych dyplomów. Studenci AE w Poznaniu po ukończeniu dwóch lat studiów mogą przystąpić do konkursowego postępowania kwalifikacyjnego na pierwszy rok trzyletnich studiów w zakresie zarządzania europejskiego, prowadzonych w ESCP-EAP w Oxfordzie, Madrycie i w Paryżu lub w Oxfordzie, Berlinie i w Paryżu. Kandydaci z Poznania, którzy ukończyli trzy lata studiów mogą kontynuować

dwuletnie studia w uczelni partnerskiej. Po ich ukończeniu jest przygotowywana w Poznaniu w języku polskim lub w uczelniach partnerskich w jednym z czterech oficjalnych języków (francuski, angielski, niemiecki, hiszpański) praca dyplomowa, a po jej pomyślnej obronie absolwenci otrzymują oprócz dyplomu zawodowego magistra ekonomii również dyplom Grande Ecole w Paryżu lub/i Master in Science City University London lub/i Diplom Kaufmann /-frau w Berlinie. Podobne możliwości istnieją dla studentów uczelni partnerskich, którzy po zrealizowaniu części studiów w Poznaniu oraz po przygotowaniu i obronie pracy dyplomowej, oprócz dyplomów uczelni macierzystej otrzymują dyplom zawodowy magistra ekonomii w Poznaniu. Umowa dotycząca programu multilateralnych dyplomów jest zbudowana na zasadzie pełnego uznawania wyników studiów w uczelni macierzystej, a także przy wykorzystaniu systemu ECTS.

VII. Przedstawione powyżej trzy programy podwójnych dyplomów, realizowane przez Akademię Ekonomiczną w Poznaniu z uczelniami: brytyjską, niemiecką i francuską w pełni potwierdzają sformułowaną wcześniej tezę, że ta forma współpracy jest najbardziej efektywną metodą tworzenia europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego w sferze dydaktyki. Programy te w najwyższym stopniu spełniają cele sformułowane w Deklaracji Bolońskiej, gdyż:

- są one oparte na dwustopniowym systemie kształcenia: licencjackim i magisterskim. Warunkiem udziału w tych programach jest ukończenie 2-3 lat studiów w uczelni macierzystej, tj. studiów licencjackich, a dalszy proces kształcenia odbywa się w ramach studiów magisterskich uczelni partnerskiej;
- warunkiem realizacji tych programów jest akceptacja systemu uznawania i oceniania wyników między uczelniami na bazie systemu ECTS oraz wysoka jakość prowadzonych zajęć;

- zaakceptowane, w pełni porównywalne systemy ocen są podstawą nie tylko wydawania drugiego dyplomu przez uczelnię partnerską ale także suplementu do dyplomu, w którym są przedstawione wyniki osiągnięte w czasie trwania studiów w obu uczelniach;
- praktycznym wymogiem, który musi być również spełniony w procesie realizacji analizowanych programów jest likwidacja wszelkich ograniczeń formalnych, administracyjnych, programowych między współpracującymi uczelniami;
- programy podwójnych dyplomów są jednocześnie znakomitą formą promocji współpracy uczelni i całego systemu europejskiego szkolnictwa wyższego.

Program podwójnych dyplomów jest nie tylko metodą tworzenia zintegrowanego systemu szkolnictwa wyższego ale także może być bardzo ważnym czynnikiem przyspieszającym współpracę w skali międzynarodowej w sferze prac naukowo-badawczych. Niezbędne środki finansowe na ten cel mogą pochodzić z funduszy unijnych w ramach np. VI Programu Ramowego.